

GROSZ (1630) *sb m*

grosz (1629), **hrosz** (1); grosz : hrosz *KochFr* (3 : 1).

grosz. ◇ grosz- (297), grósz- (2); grosz- : grósz- *SarnStat* (259 : 2).

sg *N* grosz (55). ◇ *G* grosza (101). ◇ *D* groszu (6), groszowi (1) *Mącz*. ◇ *A* grosz (127). ◇ *N a.* *A* grosz (38). ◇ *I* groszem (18); -em (2), -(e)m (16). ◇ *L* groszu (12). ◇ *D a.* *L* groszu (49). ◇ *pl N* grosze (30); -e (4), -é (2), -(e) (24); -e : -é *SarnStat* (4 : 2). ◇ *G* groszy (607), groszów (14), grosz (2), *skrót*y: g. gr. go. gro. (126); -y : -ów *Diar* (6 : 2), *Leop* (4 : 2), *SarnStat* (112 : 10); -y : grosz *ZapWar* (136 : 1), *MetrKor* (14 : 1); ~ -ów (10), -(o)w (4). ◇ *A* grosze (110) [*w tym zapis*: po trzy grosza *LibMal* 1552/172 (*może A du*)]; -e (29), -é (4), -(e) (77); -e : -é *SarnStat* (26 : 4). ◇ *N a.* *A* grosze (6); -e (1), -(e) (5). ◇ *I* groszmi (6). ◇ *L* groszach (4); -ach (2), -(a)ch (2). ◇ *du N* (*cum nm*) grosza (21) *ZapWar* 1528 nr 2421, *GliczKsiąż* M3, *UstPraw* Gv, H2, *SarnStat* 63 [2 r.], 349, 351, 377 [8 r.], 406, 818, 819, 883, 1297. ◇ *G* (*cum nm*) groszu (13) *ZapWar* 1513 nr 2125, *Mącz* 497c, *SarnStat* 350 [2 r.], 351 [3 r.], 352, 892 [2 r.], 910, 928 [2 r.]. ◇ *A* (*cum nm*) grosza (67) *LibMal* 1544/78, 92v, 93v, 1545/95, 98 [2 r.], 105v, 106, 1546/115v [2 r.], 1547/126, 135, 1549/149v, 1550/151, 1551/161v, 1552/167, 169v, *GliczKsiąż* H8v, *Leop* Luc 10/35, *UstPraw* Bv, C2, D2v [2 r.], D3v, E3 [2 r.], E4v, Gv [2 r.], G2 [2 r.], *BudBib* Luc 10/35, *BielKron* 319v, 378v, *Mącz* 259b, *OrzQuin* P4v, *GórnDworz* Q8, *WujNT* Luc 10/35, *SarnStat* 221, 274, 275, 303 [2 r.], 350 [2 r.], 352, 373 *marg*, 405, 486, 817 [2 r.], 819, 883 *marg*, 892 [2 r.], 901 [2 r.], 903 [2 r.], 928, 974 [2 r.], 1039, 1055, 1060, 1158, 1189. ◇ *N a.* *A* (*cum nm*) grosza (11) *MetrKor* 57/119, 59/272 [2 r.], 274v, 279, 279v, 280, *FalZioł* I 111d, *UstPraw* C, *GliczKsiąż* M3, *SarnStat* 1177. ◇ *I* (*cum nm*) groszoma (2) *LibMal* 1544/86v, *Diar* 134 [*sztynna groszoma*]. ◇ *L* (*cum nm*) groszu (36) *MetrKor* 57/118v [2 r.], 59/271, 273v, 274v, 275v [3 r.], 277, 279 [2 r.], 279v, 280, *LibMal* 1545/101v, 1546/115, 1547/136, 1550/151, 1553/175, *Diar* 116, 146 [2 r.], *BielKom* A4v, *UstPraw* Gv, *RejZwierz* 102, *BielSat* C, L4, *ZapKościer* 1588/74, 84, *BielSjem* 27, *BielRozm* 15, *SarnStat* 52, 57, 67, 352, 892 *marg*, 928. ◇ *skrót*y: g. gr. gq. gros. (166). ◇ (*lat.*) *pl G* grossorum (1). ◇ *pl G* [*błędnie*] *a. lat.* *pl A* grossos (1) *LibMal* 1544/76.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde* XVI – XVIII w.

1. *Moneta mająca w różnych krajach i czasach różną wartość (w Polsce w XVI w. 1/30 złotego lub 1/48 grzywny), wprowadzona w obieg w XIII w.; w tekstach dotyczących okresu wcześniejszego odpowiednik ówczesnej drobnej monety; grossus Murm, Mymer¹, Mącz; denarius Mącz, Calep, Cn; argentum, drachma Mącz, Cn; decussius Calep, Cn; as, nummus argenteus Mącz; numisma, nummus, sestertium, sestertiolus, sestertius, solidum, solidus Cn (1529) : Murm 198; Mymer¹ 42; anym passa vsiał vassności jako gross thako my bog pomozy ZapWar 1540 nr 2596, 1528 nr 2421; MetrKor 57/116, 119, 59/274, 280; Bowiem w tym rozum dziecięczy bywa dobry poznawan/ iefthli z młodu liczbę richło obacza/ kthore zafię do fiedmi lat nie wie wiele pieniędzy w grofz/ á liczbę poiąć nie może KłosAlg A4v; Przez mnożenie czyn złote na gq á gq na d'. KłosAlg E, D3, E [2 r.], E3v, E4, E4v [3 r.], F, H3 [2 r.]; LibLeg 6/115v; Item zeznała yfch gdi Mathifz skrzynye wkomorze poftu therafz przeminąlego vitrichem [...] othworzil, przifchla nyerichlo y wzyła polkopy przeftz groffa. LibMal 1546/117, 1544/85v, 1548/141v, 1554/192; MurzNT Mar 12/15, Luc 15/9; GroicPorz 14; Woźnemu od oglądania zábitego ma bić dan grofz. UstPraw D3v, Cv [2 r.], C2 [2 r.], C2v [2 r.], C3 [3*

r.], D2v, D3v [2 r.], E3; *RejZwierz* 107; Denarius Romanus, Grofz Rzimski valebat quatuor sestertios. *Mqcz* 79b; Sestertius fere uno grosso valet, Ták wiele waży yáko grofz. *Mqcz* 474a, 4d, 15c, 25a, 79b; *Prot* Dv; Tákże grofz dawfzy chłópu ná dzień sílá grządek może nákopác co łtanie zá dziefięc. *RejZwierc* 107v, 98v, 107v [3 r.], Bbb; *BielSpr* 70v; Lecż wáfzy Miniłtrowie nie łá prołtacy/ ktorzy łie gdy krzcżą grofzá wftýdzą/ ále tálar álbo czerwony złoty bárzo rádži wezmą. *WujJud* 161v, 161v; *SkarŻyw* 102; *GórnRozm* F; Denarius – Dzełziatnik, grofz włobiedziefzic pieniedzi albo czełfczy maiący. *Calep* 305a, 293a; Co pan Czerłki obaczywłzy/ kazał chłópcu łwému grofz ná łtół połóżyć/ mówiąc: niech to pracze dádzą/ áby ten obrus vpráá. *KochAp* 9; Grofz ten Denarius wiele ważył, patrz wyłfczy kap: 17. 24. *WujNT* 82 *marg*, 84, *Matth* 22/19, *Mar* 12/15, *Luc* 15 *arg*, 9, 20/24; A iefli połowicę/ tedy przedsię grofz tákowéyze monety nam będzie powinien. *SarnStat* 350; vftáwiamy áby Zupy nie taniéy bywáfy przedawáné/ iedno zá ósmnáście tyłięcy grzywien/ połowicę grofzów/ połowicę kwartników álbo monety połpolitéy *SarnStat* 376; włzákówz grofz nie wielka rzecz iest dáć do Appellátiiéy *SarnStat* 1298, 349, 804, 805, 816, 819 [2 r.] (15); nie wielka mowię fumá grofz ábo pułtorá odłóżyć ná ochronienie náłze/ by nam łnac kto inłzy włzyłtkich máiętności náłzych nie odebrał *GrabPospR* N4v.

*W połączeniu z liczebnikiem głównym [liczebnik + grosz (1136), grosz + liczebnik (62)] (1198): y oth vyn wsfthkych sha vyswołyeny yeno pyacz dzyessyath xyazaczyv dzesszyacz grossy szádyzemv dwa a pothszáthkovy yeden grossy dziedzyczy dambrowsczy *ZapWar* 1520 nr 2248; Yakom ya wszyal Thy rzeczy tho yesth szyerzpy Coszule (Dwyé) przeschzyeradla pas Caletha Spultrzczyv grossorum *ZapWar* 1524 nr 2300; yakom ya przesch schina svoiego sliachathnego Iana niewkrathlem volu anym go viodl vdom moy vasnoszchi stha groschi *ZapWar* 1541 nr 2501, 1502 nr 1932, 1503 nr 1943, nr 1953, 1505 nr 2006, nr 2014 [2 r.] (53); Jesliby thełfz ktori thowarziłfz ieden s drugim o piéniaǳe grał, ilie krocż wthem dołwiaczon bendzie, przewiny Starłsim do Cechu sfełcz grołfy *ListRzeż* w. 40; Biłkvpicze K. Kozeyky od woza yeden gr y łtho tholp łfoly *MetrKor* 57/117v; Summa polskiey soli 1820 tholp soli, grołf 26, dry 3 *MetrKor* 59/272; tamze od wozv nakladnego pulgrołsa *MetrKor* 59/273v; A ktemy Mythniczi obwyefłkj 2 g a myta zwozv starego pulpyátha grołcha stegoz gołczia czo przyweyzie Starołta bendancz łam klucznikiem bral *MetrKor* 59/281v, 40/821, 46/114v, 57/114v, 115 [7 r.], 115v [3 r.] (116); *BierEz* A4v, Q3; *OpecŻyw* 26v; Też Mumia z winem pita czo połgrołza zaważy/ zadzierzáwa vrinę/ y krew ktora z vriną wychodzi. *FalZioł* V 85, I 111d, V 38, 43; *KłosAlg* E, E2v, E3v, E4v [3 r.], F [5 r.], Fv [2 r.] (47); *ComCrac* 18; Item powyedzial ze wthorunyv v piłchney Janovy na mołthowey vliczy 12 grołfos vkradl *LibMal* 1543/76; Item wkrołfznych v mołfzyny v Chomelka dywe łvknyá vkradl yedna czerwona za polkopi, druga czarna Alye mv yá załziá vkradziona. Bothi [...] y kalyethá ze dwyema grołchoma *LibMal* 1544/86v; włchakze yłch thego włchithkyego yełt 43 grołchi. *LibMal* 1547/132v, 1543/67, 69v, 74, 74v [4 r.], 75 (112); Day ze namłfe ze trzy grołfe A zbyway złęgo potrołfe. *RejKup* n2; *MurzHist* A4v; *MurzNT* *Luc* 15/8 [2 r.]; Tym wszem krajom obrona się nie odprawi tym podatkiem, ktorýłcie WM mianowali, sztyrma groszoma *Diar* 63, 63 [4 r.], 77 [6 r.], 79 [2 r.]; rodzicy gdi łyná łwego ná náuki chčá dáć/ nyechay łobye rozważá iż potrzebá będzye áby ye dobrym nakłádem opátrzyli/ nye dwyemá grołfmi álbo czerzemá *GliczKsiąż* M7, H8v, I [2 r.], M3 [3 r.], M3v; Szełcdziełyáť łzelágow/ ktore wedle*

dawnego zwyczajui Lawniczego łądu Krákwkiego/ licząc káždy łzeląg po dwunáście pieniędzy/ wczynią grofzy czterdzieści. *GroicPorz* k2v, b4, e3v [7 r.], e4v [2 r.], i3, k2v (22); *RejWiz* 19; Miał ieden dwu dłuźnikow/ ieden mu był winien pięć łet grofzow/ á drugi pięćdziesiąt. *Leop Luc* 7/41, *Zach* 11 arg, 3.*Mach* 3/21, *Luc* 10/35, 15 arg; A ná ile koni záprzęgá/ tyle grofzy. *UstPraw* D2v; Marćin łkárzył ná Mikołáái iż gdy orał Marćin tedy káletę s łżeścią grofzy zgubił *UstPraw* I4, Bv, B2, C [5 r.], Cv, C2 [4 r.] (46); *RejFig* Bb4, Cc7; Ważył Státer dwie Dydráchmie tho iest czternaście grofzy. *BibRadz* II 12b marg, I 12d marg, II 12a marg, *Luc* 10/35, II 39c marg; *BielKron* 319v, 378v, 405; Unde Didrachmom, Ort złotego ósm álbo pułosmá grofzá *Mącz* 95b, 17c, 47c, 95b, 253c, 257a (10); *RejZwierc* 39 [2 r.]; Abowiem óną trzydzieścią grofzy wyłtráwował łye dobrze zá tydzień/ y ná bóty mu álbo ná czapkę kielá grofzy zołtáło, *Strum* E2v, D4v, E2, E2v; Iest też y to w piłánem Práwie náłzem/ iż złodzieie ktorziby dwánaście grofzy vkrádlu/ ná gárdle karzá/ y bywáiá bezecnemi *ModrzBaz* 6v; *SkarŻyw* 101, 102, 451; *ZapKoscier* 1579/1 [3 r.], 1579/2v, 1580/7v [2 r.], 1581/23v, 1586/68v; *StryjKron* 627; *KochFr* 119; *BielRozm* 15 [2 r.]; *GórnRozm* C4v; *ActReg* 160; *WyprPl* A4v, B4v [2 r.], C2v [2 r.]; Bo dráchmá iedná ważyłá náłze pułpiętá grofzá: iáko y Denarius. *WujNT* 71 marg, *Matth* 18/28, s. 75 marg, *Luc* 6/41, 10/35, 15/8 [2 r.], s. 257 marg; *OrzQuin* P4v; *GórnDworz* Q8; *BielSat* B4v, C; *HistLan* B4v; á zwłáczá w Mázowłzu pokornie nas prołili/ áby byli wolni od płácenia Podymnégo dwu grofzy *SarnStat* 353; Skót waży dwa grofzá. *SarnStat* 373 marg; łkázuiemy: áby nápotym od Prokuráciiey tylko grofzé trzy były bráne. *SarnStat* 570; CHcemy/ áby káždy powód/ gdy zda pozwánégo w kontumáciiey/ záplácił tylko dwa grólzá *SarnStat* 819; OD líftu Kommiłsiiey z Mándatem/ dziełięć grólzy ma byđz brano. *SarnStat* 838; Ale wymuiemy od téy płácéy Szoltyły y łługi ich/ chcąc áby od tákowégo płácenia dwu grofzu byli wolni y wyięci. *SarnStat* 892; gdzie Spiłnégo Piłárzowi Stárołcinému ma dáć Miáłto káždé grofzy pięć/ á Wieł káždá grofzy trzy. *SarnStat* 973; á gdzieby chćiał mieć iednégo iácy koniá do wozu y z przewodnikiem/ tedy ma od koniá dáć dwa grofzá/ á przewodnikowi pułtora, *SarnStat* 974, 52, 63 [3 r.], 67, 99, 187 [2 r.] (179); ktoráby mowię iednym grofzem od dziełiątká grofzy pożytkow łwoich odpráwić mogli *GrabPospR* Mv, Mv [2 r.], M2 [2 r.], N4v; *VotSzł* D2; Iáko ia dla trzech grofzy, teraz mam powiádać, Zem wzięł od człowieká te listy, ktorego ia Co zácł iest nie znam *CiekPotr* 66. Cf »po [ile] groszy«, »w [ilu] groszy«, »z [ilu] groszy«, »za [ile] groszy«.

Przysłowia: Lepiej łcnotá miez choć wtołłe Niź bes niey złote y grołłe. *RejKup* d8.

á gdy to zrołcie/ thedyć iedno drzewo y grzywnę pożytku wczynić może. Ano to czyłty grofz czo ich kilko z niego vroć może. *RejZwierc* 107v.

Boć wždy łácnó rozeznáć grofz od łzelágá. *RejZwierc* 146v.

Zwroty: »grosz przy sobie mieć« (1): Włzytko łotr z wieczorá przegrał/ Niewiem by grofz przy łobie miał. *RejZwierc* 236.

»za grosz dáć się ukrzyżowáć« = *być skąpym* (1): łnadź drugi woli łie zá łłeląg álbo zá grofz dáć vkrzyżowáć/ á niželiby go myáł vdzielić ná náuki łynowi łwemu. *GliczKsiąż* M2v.

Wyrażenia: »grosz fáłszywy, złty« = *grossus falsus a. falsae monetae JanStat* [szyk 5 : 1] (5 : 1): *UstPraw* E3 [3 r.]; ábowiem tu/ nie dwa/ nie łżeć grofzy fáłłzywych w grzywnie iedney łię

naydzie *GórnRozm* C4v; á v kogo sześć grofzy złe w iednéy grzywnie będą znalezione: takowy wedle piérwżégo poštánowiénia będzie karán. *SarnStat* 407, 406.

»grzywna groszy« = *marca pecuniarum Modrz*; *marca grossorum JanStat* (17): *ZapWar* 1517 nr 2201, 1529 nr 2355; *KłosAlg* E2; fkazano ná nie wroćić Pomorfką ziemię y płát fniey dáć trzydzieści tyfiąc grzywien thákichże grofzy pod klátwámi. *BielKron* 370v, 369v, 370 [2 r.], 374v, 377, 390, 393v; Iefliby kto czego ztych rzeczy powinnych nieuczynił/ tedy gdy iy iego ftárfzi opowie vrzędowi/ niech będzie fkarán zá winę grzywną grofzy *ModrzBaz* 84; *SarnStat* 204, 238, 604, 617, 654.

»kopa groszy« = *sexagena (grossorum) JanStat* (113): O czo mya byl poszwal y poszew myal szdrapacz poth zakladem dwv kopv groszy *ZapWar* 1505 nr 1968, 1503 nr 1939, nr 1947, nr 1951, 1504 nr 1918, nr 1945 (99); *LibLeg* 11/157 [2 r.]; *LibMal* 1544/78, 1548/146; *UstPraw* D3; *BielKron* 384v, 385 [2 r.], 390; *ZapMaz III G* 1/113v; *ActReg* 46; VStáwiamy/ iz gdy kto przeciwko fwému Przywileiowi w którýkolwiek rzeczy będzie pozywan/ y vkaże fwóy przywiléy v fądu: niech tráci kopę grofzy/ którą fędzia od tego który vkázuie przywiléy fobie weźmie. *SarnStat* 62, 378, 861.

»grosze piéniedzy« (8): Item v fzwyentego ducha thefz wefpithalyu fchati skrzynka y ze dwvdzieftha grofchi pyenyedzi przed thym nyedawno bila vkradla *LibMal* 1547/130, 1545/105v, 1547/126v, 136, 137v, 1548/138, 1550/151, 1551/164.

»grosze w (a. in) półgroszczach, półgroszkow« (55 : 19): a nym porąbyl dw yesenyv y szeszy olszy anym ych wvyoszl do domv szwego do regul gwalthem vasnoczy jako cztherdzyeszy groszy polgroszkow *ZapWar* 1505 nr 2006; Ia kom ya nyewczal loczydz [!] vprzywosza warschewszkyego nawyslye anym them vszkodzył xyenyey yemyloszy Ia ko sztho kop grosz wplgroszczach [!] *ZapWar* 1508 nr 2039; anym go vmnyeyschila vedw kop groschi wpolgroskach *ZapWar* 1518 nr 2209; anym onego vskodzył wthym jako dwadzieszczya Cop y cztery Copy gr. in 1/2 gr. *ZapWar* 1527 nr 2307, 1504 nr 1954, 1505 nr 1970, nr 1971, nr 2004, nr 2005 (73); *ZapMaz III G* 1/113v.

»grosz pozłocisty (a. pozłocony)« [szyk 2 : 1] (3): a pogiman yefth o tho ze wydawalł grofche pozłocifte za prawe zlothe. *LibMal* 1553/178, 1547/133; Pewnieyfze mi twoie słowo niżli moie oko/ ktore [...] pátrząc ná pozłocony grofz/ á mniemáiąc áby złoty był/ omylić fię może. *SkarKaz* 160a.

»skot groszow« (1): DZiwiłz fkarzył fie/ iz gdy ná dródze fpał/ Wálko przyfzedłzy w fpiączki mu miecz wziął/ y miéłzek ze trzemi fkóty grofzów [*tres scoti grossorum JanStat* 618]/ to iefť sześć grofzy *SarnStat* 704.

[»grosz szczęśliwy«: godna y przyftoyna rzecz żebychmy y z dochodow fwych choć dziefiątym grofzem ná wypráwę fłuźebnego [...] fię popifáli/ máiąc y ná to wzgląd/ iz to káždy grofz fzczeńliwy co dziewiáci ftrzeże *WerVotum* 10.]

»wiárdunek groszy« = *dwanaście groszy; ferto grossorum JanStat* (3): z káždéy z nich włóki/ ieden wiárdunek grofzy [...] zá dziefięćinę záplácą. *SarnStat* 187, 187, 953.

Zestawienia: »grosz biały [= srebrny]« (2): Wiele vczylni zło. po 30. gq. polfkich. gdy 33. gq. pol. za 37. gq. białych rachuią. *KłosAlg* G3, G3.

»czeski grosz« = *Bohemicus grossus Murm, Mymer*¹ [szyk 3 : 1] (4): *Murm* 198; *Mymer*¹ 42; *UstPraw* E3; Ten Krol Czelkie grofze do Polfki napierwey przyniołł *BielKron* 368v.

»dziesiąty grosz« = *danina, podatek od pieniędzy lub dochodu* (4): A snaydze szwoy thowar Lyczem thedy thaky slodzyey ma bycz obyeyzon a thowar albo rzecz kradzyona Człowyekowy ma bycz wroczone wżakosz sthego thowaru dzyesyathy grofch ma dacz then człowyek *MetrKor* 34/134, 34/135, 40/815; *GrabPospR* N2.

»grosz litewski« (1): A ná to mieyfce ktoby vpornie appellował/ ma płácić dwie kopie grofzy Litewfkich *SarnStat* 861; [13 zł groszy litewskich co po piáci groszy kosztują *InwMieszcz* 1569 nr 148.]

»myszeński grosz« (1): *Grossus novus saxonicus*. [...] Myfchenfki grofz. *Murm* 198.

»grosz płaski« [szyk 5 : 3] (8): *MetrKor* 40/821, 57/115, 59/272; *KłosAlg* E2; A Prufki Mifthrz Krolowi Polfkemu miał dáć fumę zá iego vtráty/ fto tyfiác kop grofzy płáfkich. *BielKron* 384v, 385, 390, 393v.

»grosz polski, monety polskiej« = *as Mącz; grossus JanStat; grossus monetae usualis (Polonicalis) JanPrzyw* (30 : 10): *MetrKor* 46/114v, 59/271; *KłosAlg* G2v [2 r.], G3 [2 r.]; *LibLeg* 6/115v, 118v; Iakom ya nyevinyen polkopka pyenyadzi groschi polskich *ZapWar* 1540 nr 2600, 1549 nr 2657; *LibMal* 1550/156; *Diar* 79; *BibRadz* II 12a marg; Frant autem centum quadrantés, Które około dziefiáci grofzy náfzych polskich czyniły. *Mącz* 410d, 95b, 391c, 497c; *ZapMaz III G* 1/113v; tylko przeláiemy ná dwu grofzách monety zwyczajný Polfkiéy/ w królestwie Polfkim pófpólicie bieżącey. *SarnStat* 350; tylko dwa grofzá zwykły Monety Polfkiéy z iedný ośiádłéy włóki [...] fobie zoftáwuiey. *SarnStat* 1189, 63, 373, 473, 883, 892 [2 r.], 1060, 1177.

»popiętny grosz« = *moneta pięciogroszowa* (1): áby przerzeczona myńcá drobna nieważna / iáko Słáfka / [...] y infzá wżeláka/ okróm fzelągów Węgierfkich y popiętnych grofzów/ które do tego czáfu biorą/ więcéy do Korony wnofzoná nie byłá *SarnStat* 410.

»grosz potrojny« = *moneta trzygroszowa* [szyk 2 : 1] (3): waczku bilo Talerow albo 18 albo 19 czerwonych zlotich dwa grofchi polfkych nyewye czo a grofchi potroynych 20 albo malo wyczey. *LibMal* 1550/156, 1548/143; *Diar* 72.

»grosz praski« = *grossus Pragensis JanStat, JanPrzyw* [szyk 16 : 2] (18): *BielKron* 368v marg, 374v; tedy tákowi Kmiećie nam téz ku płáczeniu tákowychże grofzów Práfkich zá podatki náfzé przez Poborcé náfzé będą przyćisnieni. *SarnStat* 888, 187 [2 r.], 188, 204, 221 [3 r.], 350 [2 r.] (16).

»grosz pruski« (2): á kthoby miał iáki ofobliwy przywiley ná ktorymby ftały grofze fzerokie Prufkie/ tedy iednák zá nie ma brác drobne pieniádze/ gdyby ten co kładzye pieniádze niemiál grofzy prufkich *UstPraw* E3.

»saski grosz« (1): *gro. saxonicus*. [...] Saski grofz. *Mymer*¹ 42.

»grosz srebrny« = *drachma PolAnt* [szyk 5 : 4] (9): fśá przy thich paczyerzach trzi groffá frebne a yeden pozloczifci ząb wylczy frebrem oprawyony *LibMal* 1545/99v, 1547/133; *Leop Zach* 11 arg, 3. *Mach* 3/21, *Luc* 15 arg; ná oftátek fám Przemyfł włożywfy do miefzká pięć wielkich złothych czerwonych/ y włożył iey w lewą rękę z miefzkim [...]. Takieź y dwa grofzá frebne wielkie *BielKron* 319, 289; A názáiutrz wyiáwfy dwa fżebrne grofzá [*duos denarios*]/ dáł gofpodarzowi *WujNT Luc* 10/35, *Luc* 7/41.

»grosz szelągowy, szyllinkowy« = *grossus solidi Murm, Mymer*¹ [szyk 1 : 1] (1 : 1): *Murm* 198; *Grossus solidi*. [schillingofch. Grofz [szelągo]wy] *Mymer*¹ 42.

»grosz szeroki« [szyk 6 : 5] (11): *MetrKor* 57/116 [2 r.], 59/273v; *UstPraw* E3; przyzwolił Prufki Miłtrz ná branie pieniędzy s połowice zamku swoiey/ ále niepodobney rzeczy chciał/ tho iest što tyfiąc grzywien [zerokich grofzy] *BielKron* 370, 370 [2 r.], 377, 385, 390; *SarnStat* 953.

»trzeci grosz« = *opłata pobierana w sądzie* (1): potym po Sądzie trzeći grofz Piłarzowi z onych pieniędzy oddzieláią *GroicPorz* d3v.

»grosz złoty« (1): pod grunty iego [zamku] kładli wielkie grofze złote y [rebrne] z napify ku pámiątce Cefárzá Kárłá piąthego *BielKron* 289.

Szeregi: »grzywna, (i) grosz« (4): y stymy pyenyedzmy yefth pogimana, kthorich Nalyezyono przyny dwye grzywne y dwa grofcha *LibMal* 1552/169v, 1548/141, 1551/163, 164.

»(nie) grosz, (i, albo, ale) pieniądz« [szyk 6 : 4] (10): *MetrKor* 57/118, 119, 59/278, 62/171v; *KłosAlg* D3; Item zna yfz panyey Zuchowskyei gdi Nogi vmiwala groffi [felfcz] y trzi pyenyadze zwaczka vkradla *LibMal* 1546/117; Drachma, Osma część łotu. Item genus Numismatis, Pieniądz álbo grofz nieyáki około czterech grofzi Polskich w sobie zámykáyąc. *Mącz* 95b; *GórnDworz* Q8; A on bárzo dobrze czyniąc/ iufz nie piędzmy/ ále grofzmi vkradał y dawał vbogim. *SkarŻyw* 100, 100.

»połgroszek abo grosz« (1): Azaż monety naszej wszytkiej nie wyniesiono precz, także pułgroszkow abo groszow bárzo mało *Diar* 72.

»grosz i (albo) szeląg« [szyk 14 : 2] (16): *LibMal* 1550/157v, 1554/192v; *GliczKsiąż* M2v; Na fądzie Woyt zá słowne przewinienie/ bierze s przewinionego winy/ pięć grofzy y [szeląg]. *GroicPorz* c3v, c3v [5 r.], k2v, k3 [2 r.], k3v, p4v, q2v; *SarnStat* 410.

»taler i grosz« (2): *LibMal* 1550/157; Centussis, Sto affes/ to yest/ ná nálfzę monetę yákoby Taler y puł grofzá. *Mącz* 47c.

»złoty, (i, a, abo) grosz« [szyk 35 : 3] (38): 100. drabom dano 60. zło. 30. go. *KłosAlg* H3, D3, E, E4v [2 r.], F3, F3v (29); *MetrKor* 62/171v; *LibMal* 1545/96, 1548/140v, 1550/156; *RejKup* d8; *GliczKsiąż* M5v; *BielSpr* 70v; *SkarŻyw* 100; iż nie dofyć iest bogátemu z tego co mu zbywa dáć vbogiemu grofz ábo złoty: ále [szczodre] y hojne iáłmużny czynić *WujNT* 275.

Wyrażenia przyimkowe: »po groszu« (26): A gdi znakladem nazad ydą po groffzvu a [sprafnego] dwa pienyądza y kolacz *MetrKor* 57/115 [idem 59/272v] 57/115v, 116v, 117v [2 r.], 120, 59/272v (12); yeden Ormyanyn ktoremv ymie Haczko przifzedfchi do yednego Thurczina Machmeta mowyl mv day my pogrofchv na dzien a ya poyade [tobą]. *LibLeg* 11/95v; *BielSat* C3; Powiedáli o iednym/ iż gdy płacono po grofzu od głowy/ tedy [nie] zmowił z Gromádą *RejZwierc* 39; *WujJud* 89; *ZapKościar* 1584/47v; *BielRozm* 20; A gdy przyfzli oni ktorzy o iedenna[tey] przyfzli byli/ wzięli káždy po grofzu [acceperunt singulos denarios]. *WujNT* *Matth* 20/9, *Matth* 20/10, s. 84; Piłarz zá Membrány pieczętowáné będzie brał po pułgrofzku/ á od minut wyiętych nie pieczętowáných po grofzu [per unum grossum] *JanStat* 501]. *SarnStat* 820, 1060, 1158, 1162, 1189.

»po [ile, ilu] groszy (a. groszu, a. grosze)« (237): Thamze czla Haliskiego od wozv po trzech groffi *MetrKor* 59/274v; Busko po pulczwartha grofcha *MetrKor* 59/277; Nad nyeftrém po iednemu

grofchv *MetrKor* 59/280; Kluczyk nad tho bierze wiprzężnego albo Biczowego od kazdego wolu po pulgrofchu *MetrKor* 59/281v, 57/114v, 115, 115v, 116 [6 r.], 116v [6 r.] (79); *KłosAlg* F4v, Gv [5 r.], G2, G2v [2 r.], G3 [4 r.], H3; *LibLeg* 6/115v; Thefch kradli wewfzyach fzykyery gdzye fzyą ych domknacz mogli the przedawali po dwu po pulthoru grofchu *LibMal* 1550/157v, 1544/79, 1545/95v, 1547/132, 135, 136 (12); O obronie potocznej namawiali i zezwolili na nie podatek po sztyrech gr z łanu osiadłego *Diar* 62, 28 [2 r.], 41 [2 r.], 62, 64, 78 [3 r.] (22); *BielKom* A4v; *GroicPorz* e4v, k3, q2v; Złozciefz więc po dwu grofzu/ bo fie nązbierało/ Y inych fpraw potrzebnych/ co fie nowo sftało. *RejZwierz* 102; *BielKron* 378v; *BielSat* C [2 r.], G, L4; Powiedáli też o drugim/ iż gdy plácono z ofiadłych łanow po kilku grofzy/ tedy fie też zmwól s fáfíady/ áby ich náfíautrz trzy ná iednym łanie fiedziáło *RejZwierz* 39; nálezióno w nim w Kfíeńcu trzy Kárpie/ ftały po trzy grofze. *Strum* Q2v, F3v; Bo teraz korzec żytá przedawáią po dwánaście grofzy [*duodecim grossis*] *ModrzBaz* 142, 142; fza 27 grziwyen prufzky Lyczby Kafzdá grziwnye rachuyancz po 20 grofzu *ZapKoscier* 1588/84, 1580/13v, 1582/31, 34, 36v, 1583/37 [2 r.] (41); *StryjKron* 627 marg, 637, 652; *BielSjem* 27; *BielRozm* 15 [2 r.]; á domá Sternikom po grofzy 15. dopłácay/ á Flifom po 5. *GostGosp* 90; było to poftánowiono y vchwalono: iż po dwu grofzu miáło bydź plácono [*quod per duos grossos debeant solvi JanStat* 322] *SarnStat* 928; pozwalamy tego vchwałá Séymu ninieyfzého/ żeby vrząd mieyfki [...] od piwowarów/ od káfzdey becзки piwá po iednému grofzu brał *SarnStat* 970; Ze wfi záfíe/ gdzie fzołów niémáfz/ máią dáwác z łanu álbo z włóki/ álbo zrzebiów/ álbo fładów po fześci grofzy: á z pułanków po trzy grofzé. *SarnStat* 972, 57 [2 r.], 107, 289 [4 r.], 352 [2 r.], 372 [3 r.] (45); Z ktorego cłá Koronnego/ gdybychmy od wfzytkich wołow/ [...] á zgoła od káfzdego bydłefciá/ ktore iedno zá gránice przeydzie/ po kilku grofzy dáwác pozwolili/ á to do tego fkárbu Rzeczypoř: obroćili: tedyby y tym fámym fpořobem miáł nie máłá aukcyá. *VotSzl* D3.

»w groszu« (1): Item zeznal yfz ma v Roginy wfkrzethuskyego domv na Zawadach arkabuřz y kord wgrofchu albo we dwv scheliagv *LibMal* 1554/192v.

»w [ilu] groszy (a. groszu)« (37): Zeznal yfch na pyafkach thu wpoznanyv 4 koffulye vkradl ma na ffobye dwye, a yednemv thafch nyewyaftha wzyála, a drugá v Zida wpolpyáthu grofchu zařhawyl *LibMal* 1545/95; a drugá krothką podbitha baranky wyelgym baworowye v kmyeczia zařtawylem we dwvdzyefthu grofšu. *LibMal* 1545/101v; Item powyada yfz zupiczá purpurianfka fchara mezą yey wlafzną zařtavyla v thegořz Zida Jacuba we trzech grofřy *LibMal* 1546/115v; Item Therafz nyedawno wyathkach fvknya modra nyewyefczia czlowyekowy yednemv vkradl thá v pokrywky v fzwyethego yana zařhawyl wetrzech grofřach *LibMal* 1545/117; Ifch zbudy yakuba korba rzeczy nyzey opiřfane theřz pokradl, ktore wewrzeszny zidowy [...] za pyáčz zlothich y wfchefzchi grofchi przedal. *LibMal* 1551/159v; Janek ponych nyepowyedzial mv o nych bo ye yufz bel zařhawyl Zidom. Jeden wedwvdzieřthu grofchi, a dwa w 18 grofchi. *LibMal* 1552/168v, 1544/82, 1545/98v, 100, 101v, 102v (36); IEden prze towarzyřze w rybny dzień feř fpráwił/ Pořlał naprzod zuchwálcá/ by fczúkę zařtáwił. On wziáfzzy w kilku grofzy zařtáwił żydowi *RejFig* Aa3.

»z grosza« (2): fchli do pana Woyciecha Boyenkfiego pulthori mylie od Gnyezną y Robili vnyego zgrofcha afch do s. Michála *LibMal* 1543/76v; A zmwowfzy fię z robotníkami z grořzá ná dzień [*ex denario diurno*]/ pořlał ie do winnice fwoiey. *WujNT Matth* 20/2.

»z [ilu] groszy« (1): Item powyada yż kolfą w wolwarku za szwyentym krzizem sthymyż thowarżizmy vkradl thą przedali chlopu na wyełz z 4 gr *LibMal* 1553/174.

»za grosz« = (*ex denario Vulg*; (*pro*) *grosso JanStat* (28): *FalZioł* I 11c, 31b, 66d, 103c, V 75, 77v; *KłosAlg* H2; *LibMal* 1545/106; *UstPraw* D2v, E3; O marna niedbałości/ iakaż to flepotá/ Nie kupić zá grofz kłotki/ co by ftrzegłá złotá. *RejZwierz* 103; Abowiem ludzie flábego rozmyłtu/ ledá czo przed fię wziąwłzy/ czo nie ftanie zá grofz/ mogą łobie zá tyfiąc złotych ołzácowác. *RejZwierc* 155v; *BielSpr* 70v; *Strum* Iv; Przyacięlu/ nie czynięć krzywdy: A zá fię zemną zá grofz nie zmowił? *WujNT Matth* 20/13; Miárká pżenice zá grofz/ á trzy miárki ięczmieniá zá grofz *WujNT Apoc* 6/6; Winá ziemłkięgo Węgięrkięgo iedná kwartá/ nadrożey zá grofz niech bęđzie płaconá. *SarnStat* 274, 274, 303, 901 [4 r.], 903 [4 r.].

»za [ile] groszy (*a. grosza*)« (236): Niechćiey zemną wiele gádác/ Słowem powiedz zacż go małz dác On rzekł zá łzełcdziełsząt grofzy/ Lubo iełt tań lubo drożłzy *BierEz* B3; *ZapWar* 1533 nr 2358; Nazaiutr wziác kołaczkow Dijarodon abbatis, za poł grofza razem po ranu we dwie godzinie przed obiadem. *FalZioł* V 83v, V 92, 108v; *KłosAlg* G2v, G3, G3v, H2, H3 [2 r.]; *LibLeg* 6/118v; Item wyaroflawyv Byathką vkradl, kthora łthala za 10 grofli *LibMal* 1545/95v; Item Nyewyefczye myałkayaczey wwolwarku hannufla kułchnyerza podwyką vkradl, thą przedal za grofz yeden chlopu ze wlyzy *LibMal* 1547/137; wthorunyu vkradli kołchulią y Miczką kthorą przedali za pulołfma grofcha. *LibMal* 1550/157v, 1543/74v, 1544/77v [3 r.], 78 [11 r.], 78v [11 r.], 79 [2 r.] (177); *RejRozpr* F2v; *KromRozm* I Nv; *MurzNT Ioann* 6/7, 12/5; *GroicPorz* f, z; Bo ten oleiek mogł fie przedác/ więcey niź zá trzy łta grofły [*plus quam trecentis denariis*] *Leop Mar* 14/5, *Ioann* 6/7, *UstPraw* D2v [3 r.], E3 [2 r.]; *BielSat* B4; *WujJud* 89v; *SkarŻyw* 102; *BielRozm* 14; A iełliz bierzećie owemu żywot/ ktory vkráđnie rzecz/ ktora zá trochę grofzy łtoi/ zał [!] nie podobniey wziác temu żywot/ ktory żywot wziął drugiemu *GórnRozm* E3v, B4; Zá dwiełcie grofzy [*Duceentorum denariorum*] chlebá nie dofyć im bęđzie *WujNT Ioann* 6/7, *Mar* 6/37, 14/5, *Ioann* 12/5; ZŁoty Czérwony zá trzydziełci grofzy łzácowan byđż ma [*Aureus Ungaricalis 30 grossis aestimatur JanStat* 380]. [...] Potym zá trzydziełci y zá dwa grofzá iełt ołzácowan [*Postea 32. duobus grossis aestimatus JanStat* 380]. *SarnStat* 275; Siáná ile może iednym koniem záwięłć álbo zánięłć/ zá ieden grofz: á co dwiemá kołmi przywiezie álbo przyniełie/ zá dwa grofzá: co cztęřzmi/ zá cztęřzy grofze [*quantum unus equus ... trahere potest, soluatur uno grosso, quod duobus equis afferetur, seu adducetur, duobus grossis, quod quatuor equis, 4. grossis JanStat* 715]. *SarnStat* 303, 274 [7 r.], 303 [4 r.], 375, 570, 901 [3 r.], 903 [3 r.].

W przen (6) : Boć to pán dáwá znać gdy mowi/ Abowiem wielę wezwanych ale mało wybranych/ czyniac połednie wybranęmi a pierwłzē/ ktorzy vmowni byli tilko wezwanęmi/ Bo acz powiedá że ięm tēłz dano po grofzu iako i wybranęm/ przedłię iednak znacy ie potępionęmi/ gdyłz ich wybranęmi niełáđzi i zazdroł ięm przypifuie/ Bo miedzy łwiętemi wniebie niebęđzie iei/ ale kađdy więcyi poźáđac niebęđzie/ i nagrořzu pżelętanieł. *MurzNT* 96; Pżetoż to co łie kolwiek tu iuż nápiłáło/ Wolno bęđzye iák łie zda łzácowác kađdemu/ Bo pułzcżę táníey grofzem zwłáłzczá iefli łwemu/ A obcemu y dářmo by iedno dla zgody *HistLan* F6; *LatHar* +8v; *CiekPotr*)?(2).

Zwrot: »czci za poł grosza nie zostawić« (1): By iedno zmárłk ná twarzy vyźrzał swoiéy pániéy/
To wnet czci zá półgroszá nie zołtáwi ná niéy. *PudlFr* 76.

2. *Pieniądze w ogóle; majątek; zysk, korzyść materialna; koszt, wydatek, zapłata [często sg w funkcji pl] (97):* *RejRozpr* G3, I4v; *SeklKat* Yv; Ale czie pokornie prołę Acz nieplatne moje grosze. Zetrway yełcze flafky mało Zlec by my fię barzo ftało. *RejKup* e8; Chocza by też wiecznie fginál Kyłobygo groż nieminal. *RejKup* M, c5v, e2, k5, q8v, x7; *MurzNT* 88v; Załz nie wiecie w káżdym domu/ Trzebá ftałkow trzebá plonu/ Trzebá ná żonę ná dzyeci/ Przeto z miełzká grosz wyleci *BielKom* A2, F, F2, G3; *GliczKsiąż* H8; Bá y ony coś ie łupił z Sáłyádow fwyh grosze/ Będąc vbywác z innemi obroki potrołze. *GroicPorzRej* C3v; A nie trzebá iuż w ten čás wiele płowác groszy/ Iedno corychley łápác gdzye czarney kokofzy. *RejWiz* 79; *RejZwierz* 51; *BielKron* 364v; *Mącz* 291d; *BielSat* Dv [2 r.]; Iákoś nam nieplenne zboża. Bárzo v nas grosz żwierzyná [tj. *rzadki jak zwierzyna*]/ A blińko iuż do Marciná. *RejZwierc* 234v, 107v, 110v, 235v, 237v; Więc chociaż drugim w głowie nie dobrze vłano/ Ale miełzki porządnie groszmi násypano. *PaprPan* E4v, O; *BielRozm* 25 [2 r.]; *GostGosp* 152, 167; áżeś náofátek y łam wolał groszem kmiotká fwégo/ odkupić powinność flawy żołniérztwa twégo. *OrzJan* 54; *RybGęśli* B2v [2 r.], C4; Rad iż mu z frochtu kupá idá grosze *KlonFlis* C4v, E, E2v, Hv; Częłto fię przypátruiąc w karciétá fię wpráwi: O fczczudłki/ o orzechy; potym grosze ftáwi. Iełli raz wygra/ mniema by záwłze wygráwác *KlonWor* 34; A gdy iuż vmie grosze z kálety wypłofzyć/ Pięknie fecundum artem, miełzek wypátrofzyć: Waży fię y do fklepu *KlonWor* 36, **2, 18, 28, 34, 49, 76, 77 [2 r.]; Bo ia temu nie wierzę/ y o tym nie gaday/ Aby tákiego ftrouiu twoy mąż był przyczyná/ Wolał by ten grosz fchowác ná potym dla fyná. *ZbylPrzyg* A4.

grosz czego (1): kxiác fię ielcze grosza koledy vpomyna *SeklKat* Z2v.

grosz do czego (1): Symbolum – Zanie naczech fpolni, fpolni grosz dobiefiadi. *Calep* 1040a.

W charakterystycznych połączeniach: *grosz gęsty (2), łoński, marny, mięższy, nędzny, nieczęsty, nieplatny, niepowinny, prawny, spolny, spory, swoj (2), święty; grosz idzie (2); grosz liczyć, mieć (5), schować, wysuć; groszem szafować; za grosz kupić.*

Przysłowia: Gdzie grosz/ tám dżiśia przyiaćiel gotowy *GrabowSet* Yv.

Ten dżiś Brat/ z kim grosz idzie *RybGęśli* C3v.

Ale fię y dworfstwo zmiéni/ Kiedy w pytlu hrofzá néni. *KochFr* 12.

A gdzie zaczną gniazdo grosze Iuż lezie trochá ku trołfe *RejRozpr* C4v.

Lepiey miech groszem nádmiełz/ niżli wiátrem dudy *BielSat* C [*idem*] *BielRozm* 16.

Groszem ielli nie robifz/ zyłku nie vgonifz *KlonWor* 77.

Ofobliwa to vciecha/ Gęłty grosz fypác do miechá *BielKom* F2v.

Zwroty: »[być] przy groszu« = *mieć pieniądze (1):* Azałz kogo czym rátuie? álbo komu piéniędzy pożyczy? bo chłop záwždy przy groszu. *RejZwierc* 143.

»łapać grosza« (1): Kto nie woli tym czáfem zyłku mieć ná pieczy/ Lápaíac groszá zewfząd/ á podobno k rzeczy *KochMuza* 25.

»mrzec na grosz« = *być chciwym (1):* Avaritia ardere Lákomftwem być záráżonym/ Mrzec ná grosz niektórze mowiá. *Mącz* 15b.

»ściskać grosz ku groszowi« (1): Comparo, idem quod simplex, Skąpię/ ściskam grofz ku grofzowi/ ofzczędzam fie. *Mqcz* 277c.

»groszem zapłacić« (3): Co wżyfy Rzemieśnicy ná kurku vtrácą/ To wżyftko brácia miła fwym grofzem záplácą. *BielSat* C3 [*idem*] *BielRozm* 19; *CiekPotr* 40.

»zbić grosz« = *zarobić* (1): A gdy zbijelz grofz ná komięlzce máley/ Sprawze też dubas nie názyt zuchwály *KlonFlis* E3.

»zbierać grosz do grosza« (1): Abowiem co mili rodzicy zbieráli grofz do grofzá/ z ciężkością wielką máiętności doftawáli przez czás niemály/ to potomek niebáczny zá rok wżyftko przez gárdło przeleie *WerGośc* 222.

Wyrażenia: »gotowy grosz« = *gotówka* [szyk 2 : 1] (3): *KłosAlg* G3v; Nie pomogą Dámáfzki áni Złotogłowy/ Ani owy pftroćiny: lepży grofz gotowy. *BielSjem* 20; *CiekPotr* 40.

»łakomy, chciw na grosz« (2 : 1): Inhiat auro, Lákomy ná grofz/ áby złotá násbierał. *Mqcz* 156b, [297]c; Więc kto będzie chciw ná grofz/ y złoto miłował/ Ten będzie moiéy rádźie wielce fye dźiwował. *KochMarsz* 154.

»namazanie garści groszem« = *przekupstwo* (1): Argyranche – Namazanie garzeczy groszem. *Calep* 94a.

»poborowy grosz« = *pieniądze pochodzące z podatków* (1): Nigdy oni [*przodkowie naszy*] pieniężnym żołniérzem oyczyzny nie bronili: nigdy poborowym grofzem/ y krótko mówiąc/ gárdłá fwégo rychléy oftradác niż powinności odftępić woleli. *OrzJan* 54.

»pospolity grosz« (1): Argyrologus – Poborca, ał Szaffarz ktori poſpolirim [!] grofzem fzaffuię. *Calep* 94b.

»świętojański grosz« = *zadatek* (1): Ara, vel Arrha, Et, Arrabo, Zádatek. Świętoyáński grofz. *Mqcz* 16d.

Wyrażenia przyimkowe: »dla grosza« (4): o czo dalei rzękę [!]/ nieſpotrzebij/ ale dla nędznego [!] grofza/ ciało ij krew bożą/ w wfta plugawe bierzą *SeklWyzn* Ev; *SeklKat* Yv, Z2v; Ieden dla zyłku y dla márných grofzy/ Drugi też k woli kráđżoney roſkoſzy *KlonFlis* C3.

»na [czyj] grosz« = *na czyjś koszt* (1): a thack Baschowye roſkazaly mv. V. C. M. proſycz ſanym yzby V. C. M. raczel nam laſzkaw byczy a lysth ſfwoy a przystawa albo przewodnyka na yego grosz od granycze do granycze roſkazacz daczy *LibLeg* 9/53v.

»o swoim groszu« (1): Condicere symbolum ad coenam, Obiecáć komu k woli iść ná wieczerzy do poſpolitey goſpody o fwoyim grofzu. *Mqcz* 87b.

»za grosz« (5): Bo lepiej za ten groſ kupicż Niebo fobie niżli przepicż *RejKup* q8; *MurzNT* 38v; ſtániefz fie błaznem poſpolitym/ iáko wożny ktori zá grofz wżyftkim powinien *RejZwierc* 127; zá goſćiow grofz miło mu fię nápic *KochFr* 134; *OrzJan* 61.

W przén (3) : Obácz to/ przeciw haeretykom/ iż nie rowne łá tych dwu ſług zapłáty/ według rożności załług: chocia wżyſcy biorą ieden grofz/ to ieft żywot wieczny. *WujNT* 275.

Wyrażenie: »grosz dzienny« [szyk 1 : 1] (2): Dzienny grofz wżyftkim iednáki ktori goſpodarz rozdáie/ przez ktori fię znaczy żywot wieczny *SkarKaz* 549b, 549b.

3. *Narząd płciowy kobiety (1)* : flis ku paniéy godzi/ Onéy téz nie od tego: ręká tylko szkodzi. Namnieyza to (rzecze flis) także między spáry/ Wgrofz vgodził/ dobywfy krzołki z szarówáry. *KochFr* 134.

4. *n-pers (2)* :

Zestawienie (2): et Martino Grosz Miniđeriali t̄ri Mirachouien proteftatus est. *ZapKościér* 1586/66v, 1586/66.

*** *Dubium (1)* : W Gęśli trzynaftey w 15. wier. łtoij nie grofz iedno dáry/ czytay nie groż iedno dáry *RybGęśli* A4.

Synonimy: 2. mieszek, pieniądz; 3. cis.

Cf **GĘSTOGROSZ, GROSZOGONNY, WYDRZYGROSZ**

ZZa